

Rapportage

Monitoring nestpredatie 2023

Weidevogelgebied Fanerpolder

Bauke Brouwer, Aline Cazemier

Datum: 06-10-2023

Collectief Groningen West

Inhoud

Inleiding	3
Het onderzoeksgebied.....	4
De werkwijze	5
Resultaten.....	6
Broedvogels	6
Cameravallen.....	7
Discussie	10
Conclusie	11
Bibliografie.....	12
Bijlage 1	13

Inleiding

Natuurverenigingen en boeren met liefde voor weidevogels worden vaak geconfronteerd met predatie van de nesten van de weidevogels. Dit levert frustratie op voor iedereen die zich inzet voor de bescherming van de vogels. De afgelopen jaren blijft het broedresultaat van weidevogels in diverse gebieden in Groningen achter, dit wordt vaak geweten aan predatie. Collectief Groningen West beweert dat er een toename is van predatie van weidevogelnesten, door verschillende soorten predatoren.

Collectief Groningen West wil graag meer duidelijkheid over de soorten predatoren die een rol spelen bij de predatie van weidevogelnesten in de door het collectief beheerde weidevogelkerngebieden.

Doormiddel van camera's zijn er verschillende predatoren gesignaleerd. Doel van het onderzoek is om in beeld te brengen hoeveel nestverlies er is en in geval van predatie en welke soorten predatoren hier een rol in spelen.

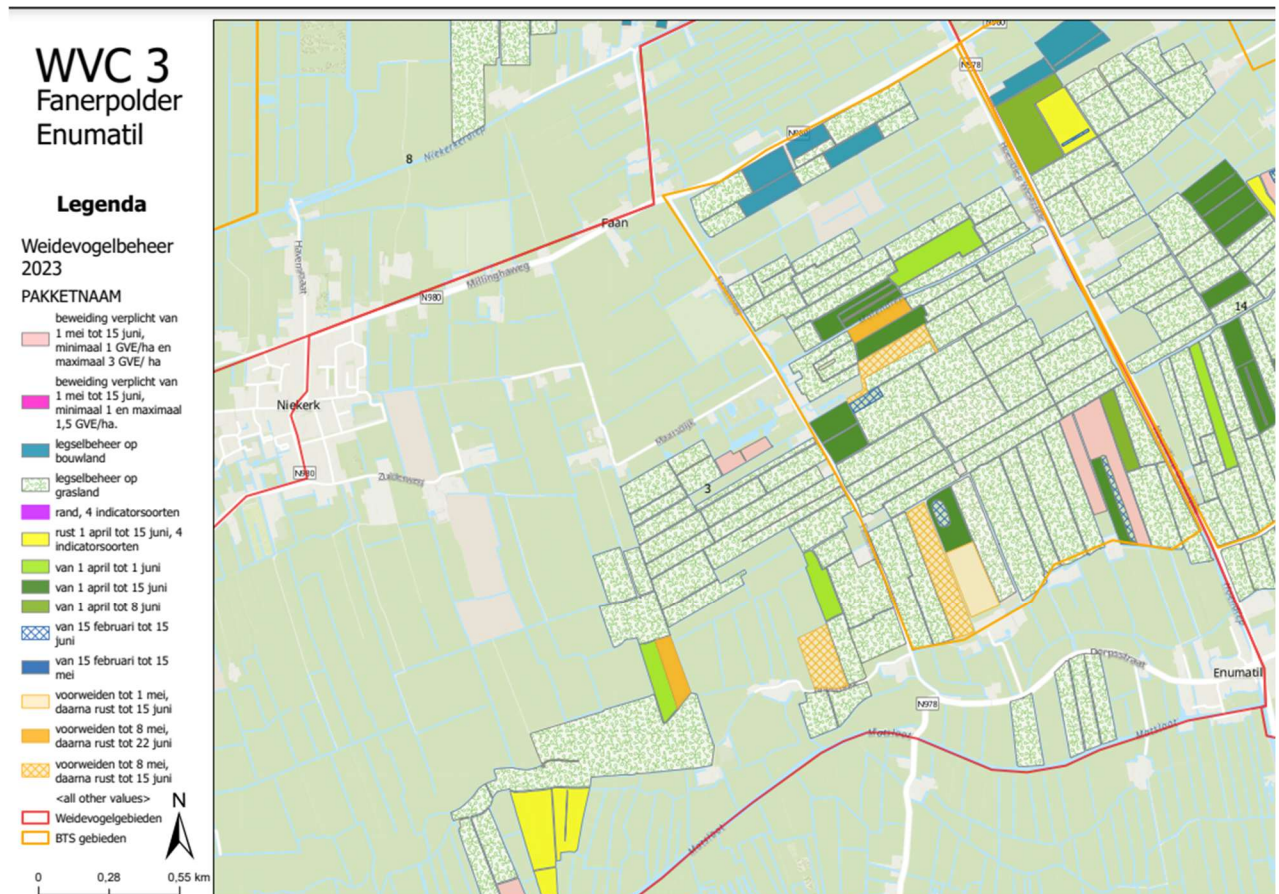
De structuur van dit rapport bestaat uit verschillende hoofdstukken met de daarbij behorende paragrafen. In hoofdstuk 1 wordt het onderzoeksgebied kort beschreven. Vervolgens komt in hoofdstuk 2 de werkwijze aanbod. Daarna worden in hoofdstuk 3 de resultaten van het onderzoek weergegeven. Hoofdstuk 4 geeft de discussie weer. Tenslotte wordt in hoofdstuk 5 de conclusie beschreven. In bijlage 1 wordt het protocol monitoring weidevogelnesten met cameravallen weergegeven.

Het onderzoeksgebied

De Fanerpolder is een voormalig waterschap in de provincie Groningen. De noordgrens is het Niekerkerdiep, de oostgrens het Hoendiep, de zuidgrens de Dorpsweg van Enumatil en de Westgrens de Fanerweg. Het gebied ligt in tussen de weidevogelclusters Noordeland en Lagemeeden/Zuiderpolder.

In de Fanerpolder wordt gedaan aan ANLB-beheer. ANLB-beheer is de afkorting voor Agrarisch natuur- en landschapsbeheer. ANLB is een subsidie voor agrarische collectieven vanuit de provincies, waterschappen en het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Hiermee worden door de landbouwers de omgeving van dieren beschermd en verbeterd, wordt er gewerkt aan de waterkwaliteit en wordt bijgedragen aan de klimaatdoelen (Rijksdienst voor ondernemend Nederland, 2023). In het gebied vindt ongeveer 44 hectare zwaar beheer plaats, waar ook een paar plasdrassen aanwezig zijn.

In onderstaande afbeelding is het weidevogelbeheer in de Fanerpolder overzichtelijk weergegeven.

Figuur 1 Weidevogelbeheer in de Fanerpolder

De werkwijze

In dit hoofdstuk wordt de werkwijze van het onderzoek beschreven.

In de Fanerpolder zijn vanaf april 2023 cameravallen geplaatst bij de nesten van de weidevogels in het onderzoeksgebied. De cameravallen zijn geplaatst door de veldmedewerkers van Collectief Groningen West. De controle van deze cameravallen werd uitgevoerd door de veldmedewerkers. Deze beheerders hebben onder andere de nesten gelokaliseerd en de cameravallen bij de nesten geplaatst. Er is gewerkt met cameravallen van het merk Reconyx HS2. Deze cameravallen hebben een triggertijd van 0,2 seconden, zodat ook snel bewegende dieren worden vastgelegd. De cameravallen beschikken over goed beeldkwaliteit. Groot voordeel van de Reconyx cameravallen is dat de batterijen lang mee gaan en in dit onderzoek niet tussentijds verwisseld hoeven te worden.

De veldmedewerkers hebben de gegevens van de cameravallen en nesten bijgehouden doormiddel van formulieren en whatsapp groepen. In deze bestanden werd genoteerd: de datum van de plaatsing van de cameravallen, plaats vestiging cameravallen, soort weidevogel, welk nest, wanneer het nest is bezocht, wanneer het nest (volgens de veldmedewerker) is gepredeerd en of er predatieresten zijn aangetroffen.

De beelden zijn vervolgens bekeken door de medewerkers van Collectief Groningen West. Door de medewerkers zijn van elk gevolgd nest de soorten, de datum van plaatsen en verwijderen nestresultaat, moment van uitkomst of verlies, en indien van toepassing de predator of verliesoorzaak ingevoerd. Zo is een dataset opgebouwd van nesten met het broedresultaat en in geval van predatie, datum, tijd, locatie, soort, en ook bezoeken van eventuele aaseters, indien die na de predatie het nest bezoeken.

Uit deze dataset kunnen de resultaten worden gehaald en worden weergegeven in grafieken.

Resultaten

In dit hoofdstuk zijn de resultaten van het cameraonderzoek in de Fanerpolder weergegeven.

Broedvogels

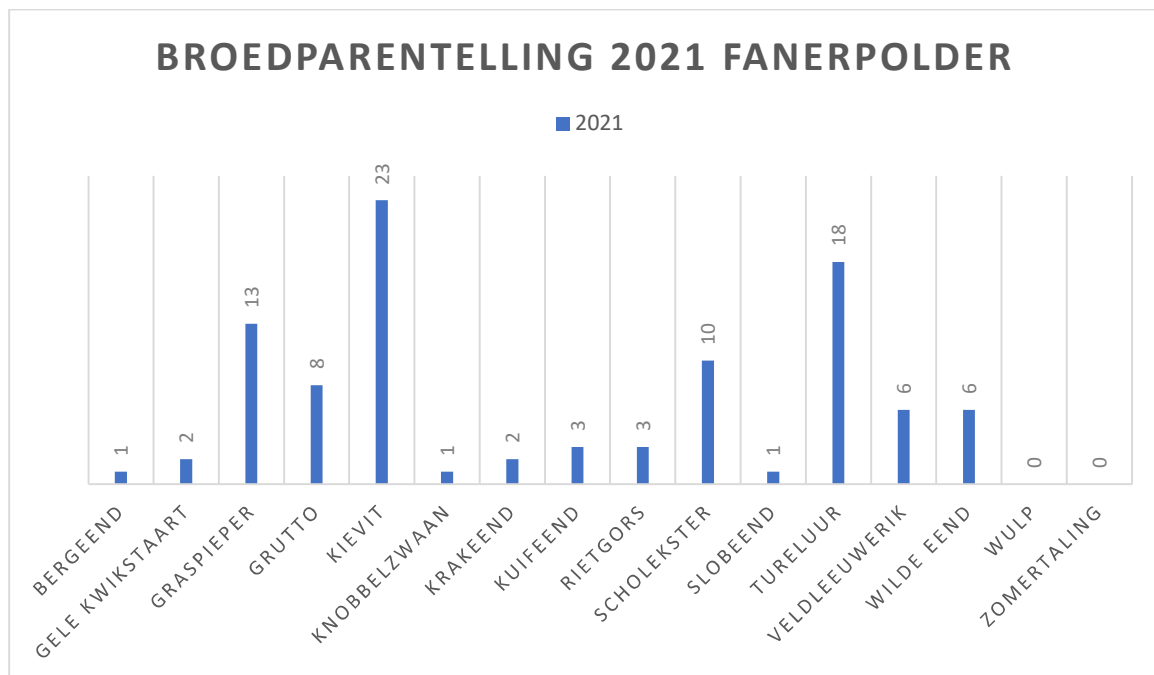
In deze paragraaf worden de BTS en BMP tellingen weergegeven.

BTS is de afkorting voor Bruto Territoriaal Succes. De BTS omschrijft het aantal alarmerende ouderparen van weidevogels op het moment dat de meeste jongen van een soort weidevogel aanstalten maken om vlieg vlug te worden, als percentage van het totale aantal broedparen. Met dit kengetal wordt er dus een grove indicatie gemeten van de jongen productie in een bepaald gebied en dus de kwaliteit van dat gebied (Wagenaar, 2021). In de Fanerpolder is alleen de BTS van de grutto geteld.

BMP is de afkorting voor broedvogelmonitor project. Dit kengetal brengt de ontwikkelingen van de aantallen en de verspreiding van de broedvogels in kaart (Sovon, 2023).

In het onderzoeksgebied zijn in het jaar 2023, in de eerste ronde 17 broedparen van de grutto geteld. In de tweede ronde zijn er 10 broedparen van de grutto geteld. De BTS in 2023 was in het onderzoeksgebied 59 procent.

In 2021 zijn er ook BMP tellingen geregistreerd. De resultaten staan weergegeven in onderstaande grafiek.

Figuur 2 BMP tellingen Fanerpolder 2021

Cameravallen

In totaal zijn er 15 nesten gevolgd in de Fanerpolder.

In onderstaande tabel is het totale verlies en het uitkomstpercentage van de nesten weergegeven.

Tabel 1 Broedresultaat van de met cameravallen gevolgde nesten in 2023

Soort weidevogel	Gevolgd	Uitgekomen	Gepredeerd	Verlaten	Totaal verlies	Uitkomstpercentage
Totaal	15	4	11	1	11	26%
Grutto	3	0	3	0	3	0%
Kievit	8	1	7	0	7	12%
Scholekster	3	2	0	1	1	67%
Wulp	1	0	1	0	1	0%

In bovenstaande tabel zijn de gevolgde nesten met hun gegevens weergegeven. Doormiddel van de cameravallen zijn een aantal predatoren geïdentificeerd. Uit de tabel hierboven is af te lezen dat in de Fanerpolder de Grutto en de Wulp geen broedsucces hebben gehad. De Scholekster heeft het meeste succes gehad in de Fanerpolder en heeft een uitkomstpercentage van 67 procent behaald.

In onderstaande tabel is een overzicht weergegeven van de gepredeerde nesten met bijbehorende predatoren.

Tabel 2 Gepredeerde nesten met bijbehorende predatoren

Broedvogel	Totaal aantal gepredeerd	Steenmarter	Vos	Kat	Onbekend
Totaal	11				
Grutto	3	-	3	-	-
Kievit	7	-	6	-	1
Scholekster	0	-	-	-	-
Wulp	1	-	-	-	1

Uit bovenstaande tabel valt af te lezen dat de vos het grootste aandeel in het nestverlies binnen de Fanerpolder heeft. Ook zijn er nesten door een onbekende predator gepredeerd.

In onderstaande tabel wordt weergegeven hoeveel nesten er zijn gevolgd, wat het uitkomstpercentage was en wat het aandeel van de gevonden predatoren in de predatie was.

Tabel 3 Samenvatting resultaten

Onderzoeksgebied	Aandeel vos (%)	Aandeel onbekende predator (%)	Uitkomstpercentage	Aantal gevolgde nesten
Fanerpolder	82%	18%	26%	15

In onderstaande afbeelding zijn de gevolgde nesten met cameravallen in de Fanerpolder weergegeven.

Fanerpolder

Camera onderzoek
nestpredatie

2023

Legenda

Camera onderzoek

Broedvogel + Resultaat

- Grutto, Vos
- ▲ Kievit, Onbekend
- ▲ Kievit, Uitgekomen
- ▲ Kievit, Vos
- ★ Scholekster, Uitgekomen
- ★ Scholekster, Verlaten
- ◆ Wulp, Onbekend
- ▭ Weidevogelclusters

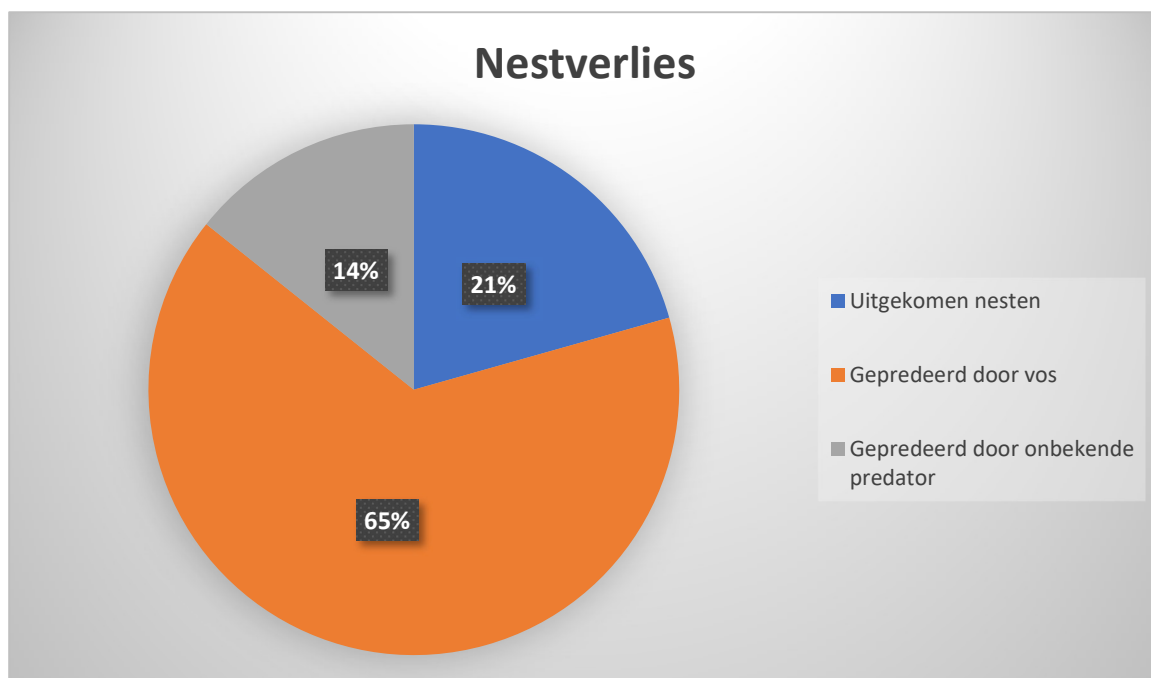

0 0,35 0,7 km

Figuur 3 Locaties gevolgde nesten

In onderstaand cirkeldiagram is het nestverlies van de Fanerpolder overzichtelijk weergegeven.

Figuur 4 Nestverlies

Van de 15 gevolgde nesten in de Fanerpolder is 26 procent gepredeerd. 82 procent is gepredeerd door de vos en 18 procent is gepredeerd door een onbekende predator.

Discussie

In dit hoofdstuk wordt de discussie weergegeven.

Uit het onderzoek kwam naar voren dat er twee onbekende predatoren bijdroegen aan het nestverlies. Voor een volgend onderzoek kan dit voorkomen worden, door beter cameraonderzoek uit te gaan voeren.

De steekproef van het onderzoek is redelijk klein. Er zijn 15 nesten gevolgd. Echter is het aandeel predatie door de vos zo hoog (65 procent), dat ook al was de steekproef uitgebreider, het aandeel predatie door de vos zal nog steeds groot zou zijn. De camera's in de Fanerpolder zijn zodanig goed verspreid in het onderzoeksgebied, dat daarmee dit rapport representatief is.

Voor de instandhouding van de populatie van de weidevogels geldt als vuistregel dat minimaal een uitkomstpercentage van legsels van 50 tot 60 procent nodig is (Freek Nijland, 2008). Het uitkomstpercentage in de Fanerpolder bij de met cameravallen gevolgde nesten is 26 procent. Dit ligt ver onder de 50-60 procent, en is hiermee veel te laag voor de instandhouding van de populatie.

Tijdens dit onderzoek worden de nesten gevolgd tijdens het broeden. Hier wordt dus alleen de overleving tijdens de nestfase in beeld gebracht. Om de broedsuccessen te garanderen, moet de kuikenoverleving ook in orde zijn. Predatoren slaan hier vaak ook hun slag. Voor een volgend onderzoek kunnen de kuikens die uit zijn gekomen ook gevolgd worden, om een beter beeld te verkrijgen (Poerink, 2020).

Conclusie

In dit hoofdstuk wordt de conclusie weergegeven.

Uit onderzoek blijkt dat voornamelijk de vos een grote rol speelt in de nestverliezen in het onderzoeksgebied Fanerpolder. Op twee onbekende predatoren na, heeft de vos alle gevolgde nesten gepredeerd in het onderzoeksgebied.

Het uitkomstpercentage bij de cameravallen van de gevolgde nesten was 26 procent. De vuistregel is 50 à 60 procent. Het uitkomstpercentage in de Fanerpolder is dus veel te laag.

Op basis van de camerabeelden was vast te stellen dat de vos 82 procent voornamelijk verantwoordelijk was voor de predatie in de Fanerpolder.

Om het broedsucces te bevorderen beveelt Collectief Groningen West aan dat de vos in de Fanerpolder beheert dient te worden.

Bibliografie

Freek Nijland, H. S. (2008). *Methodes monitoring weidevogels*.

Poerink, J. D. (2020). *Nestpredatie weidevogels in Friesland en Groningen in 2017-2020*.

Rijksdienst voor ondernemend Nederland. (2023). *Agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLB)*.
Opgehaald van Rijksdienst voor ondernemend Nederland.

Sovon. (2023). *Broedvogelmonitoring*. Opgehaald van Sovon.

Vogelbescherming Nederland. (2023). *Standpunt predatie weidevogels*. Opgehaald van
Vogelbescherming Nederland.

Wagenaar, T. e. (2021). *Nota Weidevogels 2021-2030*.

Bijlage 1

PROTOCOL MONITORING WEIDEVOGELNESTEN MET CAMERAVALLLEN

Versie: 2020-03-23

Benodigdheden

1. cameraval type Reconyx HyperFire2 met bijbehorende SD kaart (Sandisk, Lexar of Kingston 16-32-64 Gb)
2. Prikstandaard incl. bevestigingsknop en duivenpinnen (om vliegende predatoren te weren)
3. Veiligheidsbril
4. Mapje met nummercodering
5. Formulier 'cameramonitoring weidevogelnesten'
6. Potlood of watervaste pen
7. GPS of smartphone met Whatsapp en Google Maps

Algemene opmerkingen

Werkzaamheden

1. Maak voor de administratie gebruik van het formulier 'cameramonitoring weidevogelnesten' of registreer digitaal in een daarvoor bestemde Whatsapp groep.
2. Kies als locatie bij voorkeur een perceel dat enigszins uit het zicht ligt en waar weinig mensen in de omgeving komen. Dit om de kans op vandalisme en diefstal te beperken.
3. Verspreid voor onderzoek naar predatie de camera's goed over het onderzoeksgebied. Dit om te voorkomen dat een en dezelfde individuele predator telkens wordt vastgelegd. Alleen op deze wijze is er sprake van een representatieve steekproef en krijgt men inzicht in de rol van predatoren bij nestpredatie binnen een gebied.
4. De voorkeur gaat uit naar de monitoring van nesten van grutto, Kievit, scholekster, tureluur of wulp, maar bij gebrek aan nesten van deze soorten zijn nesten van andere grond broedende weidevogels ook geschikt.
5. Plaats een camera alleen bij nesten waar het nest compleet is of al wordt bebroed. Bij een incompleet nest is er kans op verlaten van het nest ten gevolge van de aanwezigheid van de cameraval. Hoe minder eieren in het nest en hoe korter de vegetatie, hoe groter de kans op verlaten. Controleer bij twijfel op afstand met een telescoop of de vogel wel bij het nest terug keert. Als dit binnen een uur niet het geval is wordt de cameraval verwijderd om mislukken van het broedsel te voorkomen. Bij koude weersomstandigheden is het af te raden om cameravallen te plaatsen. Dit geldt met name bij de combinatie van lage temperaturen en harde wind.
6. Beperk de verstoring van het nest zo veel mogelijk. Trap zo min mogelijk vegetatie plat en gebruik geen vaste paden naar het nest. Draag kunststof laarzen om het geurspoor te beperken. Leg geen voorwerpen, zoals nummerbordjes op de grond naast het nest.
7. Ga niet vaker dan 1x per week een nest controleren en kom niet dicht bij een nest dan strikt noodzakelijk. Zodra zichtbaar is dat een nest nog bebroed is, wordt het nest niet dicht benaderd.

Procedure plaatsen cameraval

1. Kies een geschikte locatie om de cameraval te plaatsen, d.w.z. een locatie waarbij de lens van de cameraval richting het noorden staat. Dit in verband met tegenlicht van de zon bij plaatsing in een andere richting.
2. De cameraval moet op ongeveer 3 meter van het nest worden geplaatst. Plaats de camera in ieder geval niet dichterbij dan 2 meter van het nest i.v.m. kans op verstoring van de broedende vogel. De cameraval mag niet verder dan 3 m van het nest staan, omdat de kans dat de bewegingssensor kleinere predatoren niet meer registreert dan te groot wordt.
3. Zorg dat er geen grassprietten in de eerste meter voor de lens van de camera staan, omdat de camera anders voortdurend wordt getriggerd of grassprietten in beeld staan. Houd daarbij ook rekening met het verder omhoog schieten van het gras tijdens de broedperiode.
4. Bevestig de camera met de draaiknop op de prikstandaard, zodanig dat de cameraval onder de duivenpinnen wordt gemonteerd.
5. Duw de prikstandaard met een hele lichte hoek circa 25 cm de grond in, zodat de prikstandaard voldoende stabiel staat. De cameraleens moet gericht zijn op het nest.
6. Zet de camera aan. Deze start dan op, controleert de kaart en noteer het kaartnummer.
7. Doe de cameraval dicht. Controleer door je hand heen en weer te bewegen nabij het nest of de cameraval wordt getriggerd. Dit kun je zien aan het rood oplichten van een lampje aan de voorzijde van de cameraval. Corrigeer de hellingshoek of richting van de cameraval desgewenst
8. Maak een foto van het nest met het cameranummer in beeld.
Leg daarbij niets op de grond naast het nest, ter voorkoming van sporen.
9. Noteer de vogelsoort, het aantal eieren in het nest en indien bekend het aantal dagen dat een nest oud is in de boerenlandvogelmonitor bij de juiste eigenaar (invoer individuele nesten met locatie).
10. Rapporteer de nestgegevens op het formulier 'cameramonitoring weidevogelnesten' of gebruik de daarvoor bestemde Whatsapp groep. Plaats in de Whatsapp.

Procedure verwijderen cameraval of uitlezen SD kaart

1. Open de cameraval
2. Controleer of de cameraval nog functioneert. Druk dan "OK". De camera staat niet meer op scherp.
3. Zet de cameraval op 'off'. **DIT IS BELANGRIJK OM BESCHADIGING VAN DE SD KAART TE VOORKOMEN.**
4. Bij voldoende ruimte op de SD kaart en voldoende batterijspanning kan de camera direct worden verplaatst naar een volgend nest
5. Verwijder desgewenst de SD kaart (mag alleen als de camera op 'off' staat) door hem zachtjes in te duwen, hij schiet dan vanzelf een stukje uit de sleuf. Vervolgens kun je hem er verder uithalen. Plaats deze in SD kaart houder.
6. **BEWAAR DE BEELDEN VAN DE CAMERAVALLLEN ALTIJD. MAAK EEN KOPIE OP EEN HARDE SCHIJF EN IN DE CLOUD, ALVORENS DE SD KAART LEEG TE MAKEN**
7. Check de batterijstatus en plaats desgewenst een nieuwe lege SD kaart voor een volgende nestlocatie.
8. Controleer het nest en de omgeving van het nest op predatieresten en sporen.
9. Rapporteer het resultaat van het nest (uitgekomen, verlaten, gepredeerd, indien bekend soort predator)

